

Nepominutelný dědic

Z účastenství nepominutelného dědice podle § 113 z. ř. s. nevyplývá oprávnění zpochybňovat zjištěná aktiva ani pasiva pozůstalosti, nýbrž může toliko vznášet námitky a podávat opravné prostředky pouze stran ocenění majetku a dluhů, které již byly do aktiv a pasiv zahrnuty. Uvedené platí i tehdy, je-li soupis pozůstalosti např. nahrazen seznamem pozůstalostního majetku nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku (1687 o. z.). Nepominutelní dědicové nejsou dědici v pravém slova smyslu, nýbrž jsou toliko v pozici věřitelů dědiců. Jestliže proto nebudou požadavky nepominutelného dědice na doplnění aktiv nebo vyškrtnutí pasiv ze soupisu pozůstalosti dědici akceptovány, nepovedou takové požadavky k úpravě rozsahu seznamu aktiv a pasiv pozůstalosti.

Tak jako se nepominutelný dědic může žalobou ve sporném řízení podle části třetí občanského soudního řádu domáhat výplaty peněžité pohledávky odpovídající povinnému dílu (nebo jeho doplnění) v rozsahu aktiv, která nevyšla v pozůstalostním řízení najevo nebo ke kterým se v pozůstalostním řízení nepřihlíželo z důvodu jejich spornosti (§ 172 odst. 2 o. s. ř.), může se domáhat výplaty peněžité pohledávky odpovídající povinnému dílu (nebo jeho doplnění) i na základě tvrzení, že jeho právo na povinný díl bylo v pozůstalostním řízení zkráceno zahrnutím dluhu do pozůstalosti, který do ní však ve skutečnosti nenáležel. Tomu nemůže bránit ani ustanovení § 189 odst. 1 z. ř. s. Nejedná se sice o případ, kdy možnost účastníka pozůstalostního řízení domáhat se práva žalobou ve sporném řízení vyplývá ze zákona tak jednoznačně jako v případech do pozůstalosti nezahrnutých aktiv a pasiv (když podle § 189 odst. 1 z. ř. s. nepřihlíží-li se v řízení a při rozhodování o pozůstalosti k majetku nebo dluhům zůstavitele v důsledku postupu podle § 162 odst. 2 věty druhé, § 172 odst. 2 věty druhé nebo § 173 věty druhé, mohou se účastníci domáhat svých práv žalobou), jestliže se k dluhu v pozůstalostním řízení naopak přihlíží, nicméně je nutné zohlednit, že nepominutelný dědic není „klasickým“ účastníkem řízení, nýbrž je účastníkem jen pro určité části řízení.

Skutečnost, že je nepominutelný dědic účastníkem ohledně určení obvyklé ceny pozůstalosti, ovšem jen ohledně výše ocenění bez možnosti svými skutkovými tvrzeními ovlivnit, zda dluh do pozůstalosti bude či nebude zařazen (pozůstalostní soud přitom není oprávněn provádět dokazování k odstranění „spornosti“ pasiv mezi dědici, tím méně pak mezi dědicem a nepominutelným dědicem), nemůže znamenat, že by z toho vyplývala vázanost nepominutelného dědice zahrnutím dluhu i pro sporné řízení ohledně pohledávky odpovídající povinnému dílu (nebo jeho doplnění), neboť jinak by se nepominutelný dědic účastníci se částí pozůstalostního řízení podle § 113 z. ř. s. ocitl v horším postavení než nepominutelný dědic neúčastníci se pozůstalostního řízení, aniž by tu pro to byl jakýkoli rozumný důvod, a byl by vázán něčím, co nemohl plně ovlivnit. Určení obvyklé ceny pozůstalosti je pro nepominutelného dědice závazné ve vztahu k ocenění aktiv a pasiv (přičemž ocenění má možnost ovlivnit, neboť ohledně určení obvyklé ceny pozůstalosti je nepominutelný dědic podle § 113 z. ř. s. účastníkem), otázka vázanosti nepominutelného dědice samotným zařazením dluhu do pasiv pozůstalosti je potom specifickou situací, kterou je třeba řešit odlišně.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 24 Cdo 3407/2023-294 ze dne 3.3.2026)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci projednání pozůstalosti po zůstaviteli M. M., zemřelém dne 5. února

2021, za účasti 1) J. H., zastoupené JUDr J.A., advokátkou se sídlem v Š., a 2) pozůstalého syna M. M., zastoupeného Mgr. P.Š., advokátem se sídlem Š., o určení hodnoty pozůstalosti, vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 21 D 301/2021, o dovolání účastnice 1) J. H. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. června 2023, č. j. 10 Co 455/2022-269, tak, že usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. června 2023, č. j. 10 Co 455/2022-269, se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Šumperku prostřednictvím pověřeného soudního komisaře usnesením ze dne 17. května 2022, č. j. 21 D 301/2021-213, určil obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti po zůstaviteli částkou 3 580 978 Kč, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti 3 369 825 Kč, a čistou hodnotu pozůstalosti 211 153 Kč. Soud vyložil, že za dědice v I. dědické skupině by připadal v úvahu účastník 2) (pozůstalý syn). Zůstavitel zanechal závět, ve které povolal k pozůstalosti účastnici 1) a dále učinil prohlášení o následném dědici - pozůstalém synovi (účastníkovi 2), s tím, že závětní dědička bude oprávněna s pozůstalostí volně nakládat. Účastníci uznali závět za pravou a platnou a pozůstalý syn požaduje výplatu povinného dílu a uplatňuje právo na jeho vypořádání v řízení o pozůstalosti. Soud v odůvodnění svého rozhodnutí vyčíslil jednotlivá aktiva a pasiva pozůstalosti. Jde-li o pasivum pozůstalosti z hypotečního úvěru ve výši 2 312 516,75 Kč, na základě smlouvy uzavřené mezi bankou na jedné straně a zůstavitelem a účastnicí 1) na straně druhé, protože se jedná o nedělitelné plnění dluhu, byla tato pohledávka banky zařazena do pasiv pozůstalosti v plné výši. Na tom ničeho nemění, že tímto úvěrem byl refinancován úvěr u jiné banky, jehož dlužníkem byla výlučně účastnice 1), když byl použit na výstavbu domu, který byl ke dni úmrtí z poloviny ve vlastnictví zůstavitele. Do pasiv pozůstalosti nebyla zařazena pohledávka účastnice 1) (závětní dědičky) ve výši 90 000 Kč z titulu investic do domu zůstavitele, když tato pohledávka nebyla žádným způsobem doložena a není jasný její právní důvod a výše, jak namítal účastník 2). Ohledně pasiva pozůstalosti spočívající v pohledávce bratra zůstavitele za zůstavitelem z titulu smlouvy o zápůjčce ve výši 850 000 Kč soud uzavřel, že ji zařazuje do pasiv pozůstalosti, když vychází zejména ze svědecké výpovědi tohoto bratra zůstavitele a není zde důvod pravdivost této výpovědi zpochybňovat. Soud shrnul, že do pasiv pozůstalosti zařadil jak dluhy nesporné a uznané všemi účastníky, tak s ohledem na výše vyložené i ty dluhy, ohledně kterých vznesl účastník 2) (nepominutelný dědic) námitku, že dluhy (pasiva pozůstalosti) neuznává (vyjma uvedené pohledávky 90 000 Kč účastnice 1/, která do pasiv zařazena nebyla). Soud k tomuto závěru odkázal též na rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 8. 9. 1926, sp. zn. R II 278/26, z něž vyplývá, že uznal-li přihlášený dědic pohledávku, byť i svou, za pozůstalostní dluh, zařadí se tato pohledávka do pozůstalostních dluhů. Nepominutelný dědic má však právo, aby se domáhal sporného řízení proti dědici, aby jeho povinný díl byl vypočten z pozůstalosti bez odečtení pohledávky dědice, pojaté do pozůstalostních dluhů.

2. K odvolání účastníka 2) (pozůstalého syna) Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 27. 6. 2023, č. j. 10 Co 455/2022-269, změnil usnesení soudu I. stupně tak, že určil obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti 3 640 978 Kč, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti 2 519 825 Kč, a čistou hodnotu pozůstalosti 1 121 153 Kč. Odvolací soud konstatoval, že zůstavitel závětí povolal za dědičku účastnici 1) a nařídil, aby po její smrti celá pozůstalost přešla na jeho pozůstalého syna (účastníka 2/). Pozůstalý syn byl závětí povolán k dědění i pro případ, že by účastnice 1) nedědila. Oba účastníci uznali závět za pravou a platnou, pozůstalý syn (účastník 2/) uplatnil nárok na povinný díl. Odvolací

soud nepřisvědčil námitce odvolatele, že by vzhledem k růstu cen nemovitostí a inflaci mělo být vyloženo ustanovení § 1684 odst. 1 o. z. tak, že se hodnota majetku stanoví podle jeho stavu ke dni úmrtí zůstavitele, avšak s určením obvyklé ceny k době rozhodování soudu. Pro ocenění je rozhodující stav v době smrti zůstavitele, to se týká nejen stavu samotné věci, ale i dalších okolností, jako situace na trhu a od ní odvozené ceny. Odvolací soud vycházejí z ustanovení § 173 z. ř. s. dále uzavřel, že proti vůli některého z dědiců lze dluh zařadit do pasiv pozůstalosti, jen jestliže námitky mají takový charakter, že již na základě právního posouzení nemohou obstát. Účastník 2) přitom namítal, že bratr zůstavitele vypovídal o své vlastní pohledávce, že je jeho výpověď nevěrohodná a že např. nevysvětlil, proč úspory, které měl zapůjčit, tvořil v hotovosti. Jelikož jsou zde rozporná skutková tvrzení účastníků o existenci dluhu, měl se soud I. stupně omezit pouze na zjištění jeho spornosti a neprovádět k němu dokazování, neboť ke sporným pasivům se nepřihlíží. Do pasiv pozůstalosti byla správně zařazena pohledávka banky v celém rozsahu, protože se zůstavitel a účastnice 1) k plnění tohoto dluhu zavázali společně a nerozdílně. Správně nebyla do aktiv zařazena tvrzená pohledávka zůstavitele za účastnicí 1) ve výši poloviny úvěru, kterou účastník 2) odůvodňoval bezdůvodným obohacením účastnice 1). Tímto úvěrem byl sice uhrazen závazek z předešlého úvěru, který měl být výlučným závazkem účastnice 1), ta ovšem uváděla, že na zůstavitele převedla polovinu nemovitosti (na jejíž porřízení byl původní úvěr použit) a že zůstavitel dluh převzal. I zde se proto podle odvolacího soudu jedná o sporný majetek a nelze k němu pro rozporná a ze strany účastníka 2) i nedostatečná tvrzení přihlížet.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala účastnice 1) dovolání. K vymezení předpokladu přípustnosti dovolání uvádí, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky dovolacím soudem dosud neřešené. Podle dovolatelky měl být do pasiv pozůstalosti zařazen dluh zůstavitele vůči jeho bratrovi ve výši 850 000 Kč z titulu zápůjčky. Dovovatelka uvádí, že je jedinou právní nástupkyní zůstavitele a jako jediná také odpovídá za jeho dluhy. Pohledávku uznala a s nahrazením soupisu pozůstalosti prohlášením jediné dědičky souhlasil i syn zůstavitele (účastník 2/). Opomenutý syn je pouze věřitelem zůstavitele a nikoli jeho dědicem, a proto má podle dovolatelky podle § 1655 o. z. pouze právo vznášet dotazy a uplatňovat připomínky. Je sice účastníkem řízení, ale jen v omezené pozici věřitele, nenáleží mu práva a povinnosti dědice, proto není oprávněn činit prohlášení o obsahu aktiv a pasiv. Protože nepominutelný potomek neodpovídá za dluhy, nemůže bránit zařazení dluhu do pasiv pozůstalosti. Dovovatelka poukazuje dále na judikaturu k obecnému zákoníku občanskému (R II 278/26, G.I.U. 14552, R II 383). Pokud by se k pasivům sporovaným nepominutelným dědicem nepřihlíželo, vznikl by podle ní neřešitelný problém. Podle dovolatelky by jí bránil § 193 z. ř. s. domáhat se snížení velikosti povinného dílu nepominutelného dědice.

4. Účastník 2) se k podanému dovolání nevyjádřil.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“), se po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

6. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

7. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

8. V projednávané věci závisí rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení právní otázky, zda má nepominutelný dědic, oprávnění svými skutkovými tvrzeními o rozhodných skutečnostech o tom, co patří do pasiv pozůstalosti, učinit přední dědičkou tvrzená pasiva pozůstalosti spornými ve smyslu ustanovení § 173 věty druhé z. ř. s. Protože tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že je dovolání přípustné ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř.

IV. Důvodnost dovolání

9. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

10. Podle ustanovení § 110 odst. 1 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), účastníky jsou ti, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici; má-li dědictví připadnout státu proto, že nedědí žádný dědic ani podle dědické smlouvy nebo závěti, ani podle zákonné dědické posloupnosti, a hledí-li se na stát, jako by byl zákonný dědic, je účastníkem pouze stát.

11. Podle ustanovení § 113 z. ř. s. nepominutelný dědic je účastníkem, jde-li v něm o soupis pozůstalosti, určení obvyklé ceny pozůstalosti a o vypořádání jeho povinného dílu.

12. Podle ustanovení § 173 z. ř. s. pasiva pozůstalosti soud objasní z údajů dědiců a uvede je v seznamu pasiv. Neshodnou-li se dědici na rozhodných skutečnostech o tom, co vše patří do pasiv pozůstalosti, ke sporným dluhům se v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíží.

13. Podle ustanovení § 1654 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), nepominutelný dědic nemá právo na podíl z pozůstalosti, nýbrž jen na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu. Jsou-li pro to na straně dědiců zvlášť závažné důvody a lze-li to na nepominutelném dědici rozumně požadovat, může soud povolit splátky na povinný díl nebo odklad jeho splatnosti; pohledávka se však úročí ode dne, kdy byla původně splatná.

14. Jak vyplývá z ustanovení § 113 z. ř. s., nepominutelný dědic je účastníkem pozůstalostního řízení jen v jeho určitých fázích, které se týkají jeho povinného dílu, tj. jde-li v něm o soupis pozůstalosti, dále tam, kde se určuje obvyklá cena pozůstalosti, a tam, kde dochází k vypořádání jeho povinného dílu, to vše za předpokladu, že v řízení o pozůstalosti uplatnil právo na povinný díl (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 4392/2017).

15. Soud je sice v řízení o pozůstalosti povinen zjistit zůstavitelův majetek a jeho dluhy (a to i pomocí důkazů, které účastníci nenavrhli), avšak s výjimkou těch aktiv (tj. jednotlivých majetkových práv) a těch pasiv (tj. jednotlivých dluhů), které jsou mezi účastníky sporné. Protože se soud u sporných aktiv a pasiv v řízení o pozůstalosti omezuje jen na zjištění jejich spornosti, nesmí provádět další (jiné) dokazování, kterým by tato spornost mohla být odstraněna (a to i kdyby bylo účastníky

navrhováno) a které by tak mohlo sloužit jako skutkový základ pro právní posouzení, zda sporná majetková práva nebo dluhy skutečně zůstaviteli patřily.

16. Sporností aktiv nebo pasiv pozůstalosti, případně sporností aktiv nebo pasiv společného jmění manželů, se ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé, § 173 věty druhé a § 162 odst. 2 věty druhé rozumí rozdílná (rozporná) tvrzení účastníků řízení o skutečnostech, které jsou rozhodné pro posouzení (právní závěr), zda věc nebo majetkové právo, popřípadě dluh patřily zůstaviteli (do společného jmění manželů). Jsou-li údaje účastníků shodné nebo liší-li se jen v okolnostech, které nejsou pro právní hodnocení významné, nejde o spor o aktiva nebo pasiva dědictví (společného jmění manželů). V případě, že účastníci mají jen rozdílný právní názor na otázku, zda věc nebo jiné majetkové právo, popřípadě dluh patřily zůstaviteli (do společného jmění manželů), nemůže se soud omezit na zjištění spornosti; na základě svého právního posouzení musí rozhodnout, zda patří nebo nepatří do dědictví (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 21 Cdo 5455/2007, jehož závěry se přiměřeně uplatní i za současné právní úpravy).

17. Soud v řízení o pozůstalosti neřeší (není oprávněn řešit) případný spor mezi účastníky o tom, zda věc nebo jiná majetková práva, popřípadě dluh skutečně patřily zůstaviteli; zjistí-li, že sepsání věci nebo majetkového práva do aktiv pozůstalosti nebo dluhu do pasiv pozůstalosti je po skutkové stránce mezi účastníky sporné, omezí se - aniž by prováděl jakékoliv dokazování k odstranění této spornosti nebo aniž by již provedené důkazy v tomto směru vůbec hodnotil - jen na zjištění spornosti a při určení obvyklé ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty pozůstalosti, popřípadě výše jejího předlužení, k nim nepřihlíží.

18. Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2330/2023, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, vyložil, že z účastenství nepominutelného dědice v těch částech pozůstalostního řízení, v nichž jde o soupis pozůstalosti, o určení obvyklé ceny pozůstalosti nebo o vypořádání jeho povinného dílu, nevyplývá, že by nepominutelný dědic byl oprávněn svými námitkami zasahovat do rozsahu aktiv pozůstalosti, nýbrž může vznášet námitky pouze stran ocenění majetku, který byl do aktiv pozůstalosti již zahrnut (včetně podání odvolání do usnesení o obvyklé ceně majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čisté hodnotě pozůstalosti, popř. výši předlužení). Pro úplnost lze doplnit, že v citovaném usnesení Nejvyšší soud též uvedl, že účast nepominutelného dědice ve výše uvedených fázích pozůstalostního řízení podle ustanovení § 113 z. ř. s. vychází z předpokladu, že nepominutelný v řízení o pozůstalosti uplatnil právo na povinný díl (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 4392/2017) nebo případně že nepozbyl právo na výplatu povinného dílu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2021, sp. zn. 24 Cdo 2236/2020, uveřejněné pod č. 13/2023 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

19. Nepominutelní dědicové totiž nejsou dědici v pravém slova smyslu, neboť podle právní úpravy obsažené v o. z. nejsou - oproti dřívější právní úpravě neopominutelných dědiců, jejichž právo na povinný díl představovalo právo na poměrnou část dědictví (na dědický podíl) - již z právního hlediska ve skutečnosti dědici, ale jsou toliko v pozici věřitelů dědiců, kteří nemají právo na podíl z pozůstalosti, nýbrž jen na peněžní částku rovnající se hodnotě jejich povinných dílů (srov. § 1654 odst. 1 o. z.).

20. Do aktiv pozůstalosti může být zařazen pouze takový majetek, o němž není mezi dědici zůstavitele (skutkový) spor, tj. spor o rozhodných skutečnostech, v jehož důsledku se k takovému spornému majetku nepřihlíží (k tomu viz § 172 odst. 2 věta druhá z. ř. s.). O spornost ohledně aktiv pozůstalosti mezi dědici se ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věty druhé z. ř. s. přitom nejedná, pokud ke skutkovým tvrzením dědice (dědiců) vznáší rozporující skutková tvrzení opominutý nepominutelný dědic, který je ve skutečnosti v postavení věřitele dědiců.

21. Ustanovení § 173 věty druhé z. ř. s. přitom stanovuje stejné pravidlo i pro „sporná“ pasiva pozůstalosti, když zakotvuje, že neshodnou-li se dědici na rozhodných skutečnostech o tom, co vše patří do pasiv pozůstalosti, ke sporným dluhům se v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíží. K možnosti zařazení dluhu do pasiv pozůstalosti proti vůli některého z dědiců srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 1998, sp. zn. 24 Co 196/98, které bylo publikováno v časopise Ad Notam pod č. 5, ročník 1998, podle něhož proti vůli dědiců nebo jen některého z nich může být do pasiv dědictví zařazen dluh zůstavitele tehdy, mají-li námitky dědice proti dluhu takový charakter, že již na základě právního posouzení nemohou obstát; např. popírá-li dědic, že by někdy existoval dluh, přiznaný pravomocným rozhodnutím soudu či jiného orgánu (citováno např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 5623/2015). K dluhu doloženému veřejnou listinou souhlasně ŠEŠINA, M.; MUZIKÁŘ, L.; DOBIÁŠ, P. Dědické právo. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 603.

22. Z účastenství nepominutelného dědice podle § 113 z. ř. s. proto nevyplývá oprávnění zpochybňovat zjištěná aktiva ani pasiva pozůstalosti, nýbrž ten může toliko vznášet námitky a podávat opravné prostředky pouze stran ocenění majetku a dluhů, které již byly do aktiv a pasiv zahrnuty. Uvedené platí přirozeně i tehdy, je-li soupis pozůstalosti např. nahrazen seznamem pozůstalostního majetku nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku (1687 o. z.). Jak již bylo uvedeno výše, nepominutelní dědicové totiž nejsou dědici v pravém slova smyslu, nýbrž jsou toliko v pozici věřitelů dědiců. Jestliže proto nebudou požadavky nepominutelného dědice na doplnění aktiv nebo vyškrtnutí pasiv ze soupisu pozůstalosti dědici akceptovány, nepovedou takové požadavky k úpravě rozsahu seznamu aktiv a pasiv pozůstalosti.

23. Tak jako se nepominutelný dědic může žalobou ve sporném řízení podle části třetí občanského soudního řádu domáhat výplaty peněžité pohledávky odpovídající povinnému dílu (nebo jeho doplnění) v rozsahu aktiv, která nevyšla v pozůstalostním řízení najevo nebo ke kterým se v pozůstalostním řízení nepřihlíželo z důvodu jejich spornosti (§ 172 odst. 2 o. s. ř.), může se domáhat výplaty peněžité pohledávky odpovídající povinnému dílu (nebo jeho doplnění) i na základě tvrzení, že jeho právo na povinný díl bylo v pozůstalostním řízení zkráceno zahrnutím dluhu do pozůstalosti, který do ní však ve skutečnosti nenáležel.

24. Tomu nemůže bránit ani ustanovení § 189 odst. 1 z. ř. s. Nejedná se sice o případ, kdy možnost účastníka pozůstalostního řízení domáhat se práva žalobou ve sporném řízení vyplývá ze zákona tak jednoznačně jako v případech do pozůstalosti nezahrnutých aktiv a pasiv (když podle § 189 odst. 1 z. ř. s. nepřihlíží-li se v řízení a při rozhodování o pozůstalosti k majetku nebo dluhům zůstavitele v důsledku postupu podle § 162 odst. 2 věty druhé, § 172 odst. 2 věty druhé nebo § 173 věty druhé, mohou se účastníci domáhat svých práv žalobou), jestliže se k dluhu v pozůstalostním řízení naopak přihlíží, nicméně je nutné zohlednit, že nepominutelný dědic není „klasickým“ účastníkem řízení, nýbrž je účastníkem jen pro určité části řízení.

25. Skutečnost, že je nepominutelný dědic účastníkem ohledně určení obvyklé ceny pozůstalosti, ovšem jen ohledně výše ocenění bez možnosti svými skutkovými tvrzeními ovlivnit, zda dluh do pozůstalosti bude či nebude zařazen (pozůstalostní soud přitom není oprávněn provádět dokazování k odstranění „spornosti“ pasiv mezi dědici, tím méně pak mezi dědicem a nepominutelným dědicem), pochopitelně nemůže znamenat, že by z toho vyplývala vázanost nepominutelného dědice zahrnutím dluhu i pro sporné řízení ohledně pohledávky odpovídající povinnému dílu (nebo jeho doplnění), neboť jinak by se nepominutelný dědic účastníci se částí pozůstalostního řízení podle § 113 z. ř. s. ocitl v horším postavení než nepominutelný dědic neúčastníci se pozůstalostního řízení, aniž by tu pro to byl jakýkoli rozumný důvod, a byl by vázán něčím, co nemohl plně ovlivnit. Jestliže tak Nejvyšší soud v usnesení ze dne 30. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 4392/2017, vyslovil, že nepominutelní dědicové ve smyslu ustanovení § 113 z. ř. s. musí být účastníky pozůstalostního řízení a usnesení o obvyklé ceně majetku zůstavitele jim musí být doručeno, již z toho důvodu, aby pro ně byla určená

cena pozůstalosti závazná, kdy závěr o závaznosti byl v literatuře kritizován (srov. TALANDA, A.; TALANDOVÁ, I.; PLAŠIL, F. Postavení nepominutelného dědice, publikováno v časopise Ad Notam č. 1/2019, s. 27) s odkazem na rakouskou rozhodovací praxi a mj. právě i ohledně důsledků pro nepominutelného dědice při zařazení dluhů do pasiv pozůstalosti, které by ve skutečnosti do pozůstalosti nenáležely, potom je zapotřebí uvést, že výše uvedený závěr se zmiňuje o usnesení o obvyklé ceně majetku, o pasivech v něm podrobně pojednáno není a předmětné usnesení Nejvyššího soudu se mezemi závaznosti explicitně nezabývá. Určení obvyklé ceny pozůstalosti je pro nepominutelného dědice závazné ve vztahu k ocenění aktiv a pasiv (přičemž ocenění má možnost ovlivnit, neboť ohledně určení obvyklé ceny pozůstalosti je nepominutelný dědic podle § 113 z. ř. s. účastníkem), otázka vázanosti nepominutelného dědice samotným zařazením dluhu do pasiv pozůstalosti je potom specifickou situací, kterou je třeba řešit odlišně, jak bylo ukázáno výše. Odkazuje-li výše uvedená literatura na rakouskou judikaturu, potom podrobněji k rozdílům české a rakouské úpravy srov. DOBROVOLNÁ, E. Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem), publikováno v časopise Ad Notam č. 3/2020, s. 9.

26. K závaznosti účastníků řízení usnesením soudu vydaného v řízení o pozůstalosti srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. 24 Cdo 23/2022, v němž bylo uzavřeno, že má-li být pravomocné soudní rozhodnutí o určení, zda tu vlastnické právo k nemovité věci je či není, podkladem pro změnu zápisu věcného práva v příslušném veřejném seznamu, netvoří pravomocné soudní rozhodnutí o určení obvyklé ceny majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čisté hodnoty pozůstalosti, které není rozhodnutím ve věci samé a v němž nejsou jednotlivá pasiva uvedena ve výroku rozhodnutí, překážku věci pravomocně rozhodnuté mezi týmiž účastníky pro následný spor o určení vlastnictví odvozaný od neplatnosti do pozůstalosti zařazeného závazku zůstavitelky z darovací smlouvy.

27. Nejvyšší soud, striktně vázán vymezeným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), vzhledem k tomu, že napadené usnesení odvolacího soudu z hlediska uplatněného dovolacího není správné, a protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, napadené usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Další články:

- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)